[2024] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 415 : 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 341

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਰਿਫਾਰਮਜ਼

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

(2023 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 434)

26 ਅਪ੍ਰੈਲ 2024

[ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ* ਅਤੇ ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, * ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ; ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਵੋਟਰ ਵੈਰੀਫਿਏਬਲ ਪੇਪਰ ਆਡਿਟ ਟ੍ਰੇਲ (ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ) ਮਸ਼ੀਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰਚੀ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀ ਲਈ ਬੈਲਟ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਦੁਆਰਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ 100% ਗਿਣਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਚੋਣਾਂ – ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ – ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 – ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 1961 – ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ (ਈਵੀਐਮ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ – ਈਵੀਐਮ-ਵੀਵੀਪੈਟ ਵਿਧੀ – ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ ਰਾਹੀਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ - ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼; ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਮਸ਼ੀਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੀ ਪਰਚੀ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲਾਂ ਦੀ 100% ਗਿਣਤੀ ਲਈ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, ਜੇ.) ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਯੂਨਿਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ, ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ, ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ - ਈਵੀਐਮ ਸੈਟਅਪ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ ਯੂਨਿਟ ਸਟੈਂਡਅਲੋਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਨੈੱਟਵਰਕ ਹਨ, ਭਾਵ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਜਾਂ ਇਨਪੁਟ ਸਰੋਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ - ਜੇ ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਮਾਈਕਰੋਕੰਟ੍ਰੋਲਰ ਜਾਂ ਮੈਮੋਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਪਹੁੰਚ ਪਛਾਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਮਰੱਥ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ - ਉੱਨਤ ਐਨਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਪਸੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਜਾਂ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ ਸਮਰੱਥਾ ਈਵੀਐਮ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਲੋਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਹੈਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮੇਬਲ ਮਾਈਕਰੋਕੰਟ੍ਰੋਲਰ ਚਿਪ ਵਿੱਚ ਸਾੜ ਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ - ਤਿੰਨੇ ਇਕਾਈਆਂ

---

* ਲੇਖਕ

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਮਾਈਕਰੋਕੰਟ੍ਰੋਲਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਫਰਮਵੇਅਰ ਸਾੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਸੜੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ / ਕੋਡ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਈਸੀਆਈ) ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਹਰ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਡਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਈਵੀਐਮ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਗਣ ਵਾਲੇ ਸਿਗਨਲ ਨੂੰ ਡੀਕੋਡ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਫਰਮਵੇਅਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਈ ਅਗਿਆਨਵਾਦੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ/ਪੱਖ ਲੈਣ ਲਈ ਸੜੀ ਹੋਈ ਮੈਮੋਰੀ ਵਿੱਚ ਅਗਿਆਨਵਾਦੀ ਫਰਮਵੇਅਰ ਨੂੰ ਹੈਕ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ - ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜਾਂ ਗਲਤ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਲਈ ਈਵੀਐਮ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 41,629 ਈਵੀਐਮ-ਵੀਵੀਪੈਟ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ / ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ 5 ਪੋਲਿੰਗ ਬੂਥਾਂ ਦੀ ਬੇਤਰਤੀਬ ਵੀਵੀਪੈਟ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਹੈ - 4 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪਰਚੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ - ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੌਕ ਪੋਲ ਡਾਟਾ ਮਿਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਇੱਕ ਕੇਸ (ਇੱਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਜਾਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਹਰ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਐਮ 3 ਈਵੀਐਮ ਬੀਐਚਈਐਲ ਅਤੇ ਈਸੀਆਈਐਲ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ - ਸਖਤ ੀ ਨਾਲ ਕਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਅੰਕੜੇ ਅਤੇ ਅੰਕੜੇ ਕਲਾਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਧੋਖੇ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ - ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਾਰ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ - ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਟਕਲਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - *ਐਨ ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ ਐਨ ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਵਿੱਚ।* ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 5 ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ - ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਤੱਕ ਸਰੀਰਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਅਵਿਹਾਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਗੜਬੜੀ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ - ਸਲਿੱਪ ਕਾਊਂਟ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ - ਅੰਕੜੇ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਹੱਥੀਂ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ - ਈਵੀਐਮ ਸਰਲ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ-ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵੀਵੀਪੈਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਵੋਟ ਤਸਦੀਕ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ - ਬੈਲਟ ਪੇਪਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਚੋਣ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ - ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ।

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਰਿਫਾਰਮਸ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਬੈਲਟ ਪੇਪਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰੱਦ - **ਪ੍ਰਤੀ ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, ਜੇ (ਸਹਿਮਤੀ)** ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਚੈੱਕ ਐਂਡ ਬੈਲੇਂਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਉਪਾਅ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ 5 ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ, *ਐਨ ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ ਐਨ ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ* - ਟੈਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕਵਾਇਦ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ - ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ - ਮੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਸ਼ੰਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹਨ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨਾ ਤਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਨਾ ਹੀ ਉਹ 100% ਵੀਵੀਪੈਟ ਪਰਚੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਗਲਤ ਹਨ - ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ 100% ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾਉਣਾ ਮੂਰਖਤਾ ਹੋਵੇਗੀ। (ਪਾਰਸ 17, 19-21, 42, 58, 62, 68-70, 72, 75 ਅਤੇ 10-12, 19)

ਚੋਣਾਂ - ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ - ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ (ਈਵੀਐਮ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ - ਈਵੀਐਮ-ਵੀਵੀਪੈਟ (ਵੋਟਰ ਵੈਰੀਫਿਏਬਲ ਪੇਪਰ ਆਡਿਟ ਟ੍ਰੇਲ) ਵਿਧੀ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ 19 (1) (ਏ) - ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 1961 - ਆਰ 49 ਐਮ - 'ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਵਿੰਡੋ' - 2017 ਵਿਚ ਵੀਵੀਪੈਟ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਸੋਧ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੀਵੀਪੈਟ 'ਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ / ਰੰਗਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਈ ਗਈ ਵੋਟ ਅਸਲ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ- ਇਹ ਜਾਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿ ਵੋਟ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ; ਅਤੇ, ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਪਾਈ ਗਈ ਵੋਟ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, ਜੇ.) ਅਣਗਿਣਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਸਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨਾ ਤਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ 100% ਵੀਵੀਪੈਟ ਪਰਚੀਆਂ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੋਟ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ 100% ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਡਰਾਪ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਇਹ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਪਹਿਲੂ ਹਨ - ਪਹਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ - ਕਈ ਉਪਾਅ ਅਪਣਾ ਕੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - *ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼* ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਵੋਟਰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਵੋਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ 'ਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਵਿੰਡੋ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਆਰ.49ਐਮ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ 'ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਵਿੰਡੋ' ਹੈ - ਇਸ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਰੰਗਦਾਰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਗੁਪਤਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਹੈ - ਵੋਟਿੰਗ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵੋਟਰ ਜੋ ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਗਲਾਸ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ 7 ਸਕਿੰਟਾਂ ਲਈ ਸਲਿੱਪ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਵੀਵੀਪੈਟ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ 'ਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਰੰਗ, ਜਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੇ ਡਰਾਪ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਰੋਲ ਤੋਂ ਪਰਚੀ ਨੂੰ ਕੱਟਣਾ ਅਤੇ ਸੁੱਟਣਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਆਰ.49M ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ - ਆਰ.49ਐਮ (3) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ 'ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਚੀਆਂ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੋਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਚੀ ਨੂੰ ਰੋਲ ਤੋਂ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ, ਗੜਬੜ ਕਰਨ, ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਸੈਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ - ਨਿਯਮ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਰ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਲਿੱਪ ਵੇਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਉਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੋਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ(ਸਹਿਮਤੀ) ਧਾਰਾ 19 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ 'ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ' ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਧਾਰਾ 19 (2) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਆਰ 49 ਐਮ (3) ਦਾ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਵੋਟਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਵੋਟ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਭਾਵੇਂ 7 ਸਕਿੰਟਾਂ ਲਈ, ਵੋਟਰ ਦੇ ਇਹ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਵੋਟ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਵਿੱਚ ਲਾਈਟ 7 ਸਕਿੰਟਾਂ ਲਈ ਚਾਲੂ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ - ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਚੈੱਕ ਐਂਡ ਬੈਲੇਂਸ (ਫਾਰਮ 17ਏ, 17 ਸੀ, ਆਰ 56 ਡੀ (4), 56-ਡੀ ਦੀ ਸਖਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਵੋਟ ਹੈ (ਸਹਿਮਤੀ) ਧਾਰਾ 19 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ 'ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ' ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਧਾਰਾ 19 (2) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਆਰ 49 ਐਮ (3) ਦਾ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਵੋਟਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਵੋਟ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਭਾਵੇਂ 7 ਸਕਿੰਟਾਂ ਲਈ, ਵੋਟਰ ਦੇ ਇਹ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਵੋਟ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਵਿੱਚ ਲਾਈਟ 7 ਸਕਿੰਟਾਂ ਲਈ ਚਾਲੂ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ - ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਚੈੱਕ ਐਂਡ ਬੈਲੇਂਸ (ਫਾਰਮ 17ਏ, 17 ਸੀ, ਆਰ 56 ਡੀ (4), 56-ਡੀ ਦੀ ਸਖਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਵੋਟ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਹੈ, ਧਾਰਾ 19 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੋਟਰ ਦੇ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਵੋਟ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 69, 73, 16, 17)

18ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 2024 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਜਾਰੀ - ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ:

ਆਯੋਜਿਤ: 01.05.2024 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੋਡਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੋਡਿੰਗ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇ; ਕਿਸੇ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਹਰੇਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ/ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 5% ਈਵੀਐਮ ਜ਼ਰੀਏ ਸੜੀ ਹੋਈ ਮੈਮੋਰੀ/ਮਾਈਕਰੋਕੰਟ੍ਰੋਲਰ, ਭਾਵ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ, ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਤਸਦੀਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਵੀਐਮ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੇੜਛਾੜ ਜਾਂ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਨੰਬਰ 2 ਜਾਂ 3, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੋਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ. [ਪੈਰਾ 76]

ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 1961 - ਆਰ.49ਐਮ.ਏ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਰ.49ਐਮ.ਏ ਦਮਨਕਾਰੀ, ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਰ.49ਐਮ.ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਿਖਤੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 177, ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗਲਤ ਅਤੇ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਆਰ.49ਐਮ.ਏ. ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਸਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਸਲਿੱਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਸਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰ / ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਉਲਝਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 177, ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰ.49ਐਮ.ਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਿਰਫ 26 ਬੇਨਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਗਲਤ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ - ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਲਈ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਰੁਟੀਨ ਵਜੋਂ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। [ਪੈਰਾ 74]

ਚੋਣਾਂ - ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ - ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ (ਈਵੀਐਮ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ - ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ, ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੋਣਾਂ - ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ - ਈਵੀਐਮ-ਵੀਵੀਪੈਟ (ਵੋਟਰ ਵੈਰੀਫਾਈਬਲ ਪੇਪਰ ਆਡਿਟ ਟ੍ਰੇਲ) ਵਿਧੀ - ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਅ

ਵੀਵੀਪੈਟ ਪਰਚੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਤੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੁਆਰਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਵਿੱਚ ਲੋਡ ਕੀਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਰਕੋਡਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਇਹ ਤਕਨੀਕੀ ਪਹਿਲੂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। [ਪੈਰਾ 71]

ਚੋਣਾਂ - ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ - ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 1961 - ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ (ਈਵੀਐਮ) ਦੁਆਰਾ ਵੋਟਿੰਗ - ਈਵੀਐਮ ਵੀਵੀਪੈਟ (ਵੋਟਰ ਵੈਰੀਫਿਏਬਲ ਪੇਪਰ ਆਡਿਟ ਟ੍ਰੇਲ) ਵਿਧੀ - ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ - ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ; ਈਵੀਐਮ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ; ਈਵੀਐਮ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ; ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਬਾਰੇ ਅੰਕੜੇ; ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਕੈਨਿਕਸ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਚੋਣਾਂ - ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ - ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ (ਈਵੀਐਮ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ - ਈਵੀਐਮ-ਵੀਵੀਪੈਟ (ਵੋਟਰ ਵੈਰੀਫਿਏਬਲ ਪੇਪਰ ਆਡਿਟ ਟ੍ਰੇਲ) ਵਿਧੀ - ਫਾਇਦੇ - ਗਿਣਾਏ ਗਏ.

ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 1961 – ਭਾਗ ਚੌਥਾ, ਅਧਿਆਇ 2 – ਈਵੀਐਮ ਦੁਆਰਾ ਵੋਟਿੰਗ – ਆਰ.ਆਰ.49 ਐਲ, 49 ਐਮ (3), (6), 49 (ਓ), 49 (ਐਸ), 56-ਡੀ; ਫਾਰਮ 17ਏ, 17 ਸੀ - ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਅਤੇ ਵੋਟਿੰਗ ਲਈ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ 32/226 - ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ - ਵਿਚਾਰਯੋਗਤਾ - ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਸ਼ੱਕ, ਜੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਹੈ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, ਜੇ ਨਹੀਂ - ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸ਼ੱਕ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਸ਼ੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਅਸਲ ਖਤਰਾ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ - ਧਾਰਾ 32 ਜਾਂ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਦਭਾਵਨਾ, ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੀ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰਿੱਟ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਧਾਰਾ 32/226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਸਧਾਰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਜਾਂ ਹਲਕੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ/ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਉਲਟ ਕਾਰਵਾਈ

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਰਿਫਾਰਮਸ ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਇਹ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੇੜੇ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਲ ਖਤਰਾ ਹੈ - ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਿਤ ਖਤਰਾ ਹੈ - ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕ ਕਿ ਈਵੀਐਮ ਜ਼ਰੀਏ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ 100% ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਠਦੀ ਹੈ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 22, 23, 28)

ਸਿਧਾਂਤ - ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908 - ਸ.11 - ਵਿਆਖਿਆ VI ਵਿੱਚ "ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰ" - ਜਨਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਉਪਯੋਗਤਾ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, ਜੇ. ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਧਾਰਾ 32 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ VI ਵਿੱਚ "ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੇਲੋੜੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਨਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਲਈ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਖਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਚਕਦਾਰ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਰਗਾਮੀ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮਾਪਦੰਡ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਨਤਕ ਭਲੇ ਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਦ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ - ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। (ਪਾਰਸ 30, 33, 34)

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ. (ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, ਜੇ.)

ਏ. ਸੀ. ਜੋਸ ਬਨਾਮ ਸਿਵਨ ਪਿਲਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ (1984) 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 74: **(1984) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 656;** *ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ* [2013] 14 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 565: **(2013) 10 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 500;** *ਐੱਨ. ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* **(2019) 15 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 377; ਨਿਆਏ ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, 2018 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ.**

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 3919; *ਟੈਕ ਫਾਰ ਆਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ,* **2019 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 2353;** *ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ,* **2017 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1734;** *ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜਨ ਵਿਕਾਸ ਪਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ; ਸੁਨੀਲ ਆਹੀਆ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ; ਕਮਲਨਾਥ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ* [2018] 12 ਐਸਸੀਆਰ 842: **(2019) 2 ਐਸਸੀਸੀ 260 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ. (ਸਹਿਮਤੀ)

ਦਰਿਆਓ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [1962] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 574: **ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1961 ਐਸ. ਸੀ. 1457;** *ਡਾਇਰੈਕਟ ਰਿਕਰੂਟ ਕਲਾਸ II ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਆਫੀਸਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ। ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ* [1990] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 900: (1990) 2 **ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 715-ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।**

ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ [2000] ਸਪ. 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 34: (2000) 8 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 216*;* *ਐੱਨ. ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ* **(2019) 15 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 377;** *ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਕਾਲਜ, ਬਠਿੰਡਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ* [1971] ਸਪ. 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 677: **(1971) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 261;** *ਆਦਿ ਸ਼ਿਵ ਸ਼ਿਵਚਾਰੀਆਰਗਲ ਨਾਲਾ ਸੰਗਮ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ* [2015] 11 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1110: **(2016) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 725-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।**

ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ

ਈਵੀਐਮ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਤਿਹਾਸ, ਐਡੀਸ਼ਨ 1, ਜਨਵਰੀ 2024, ਪੰਨਾ 654 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951; ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 1961; ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ; ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860.

ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਚੋਣਾਂ; 2024 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ; ਈਵੀਐਮ; ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ; ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ; ਬੂਥ ਕੈਪਚਰਿੰਗ; ਵੀ.ਵੀ.ਪੀ.ਏ.ਟੀ. ਬੈਲਟ ਬਾਕਸ; ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ, ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ; ਈਵੀਐਮ ਨਾਲ ਹੇਰਾਫੇਰੀ; ਵੀ.ਵੀ.ਪੀ.ਏ.ਟੀ. ਸਲਿੱਪਾਂ; ਹੈਕਿੰਗ; ਛੇੜਛਾੜ; ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ; ਪਹਿਲੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਜਾਂਚ; ਉੱਚ ਮੌਕ ਪੋਲ; ਦੋ-ਪੜਾਅ ਰੈਂਡਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ; ਪਹਿਲਾ ਰੈਂਡਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ; ਦੂਜਾ ਰੈਂਡਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ; ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮ; ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ; ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ; ਰੇਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ; ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਸ਼ੱਕ।

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਰਿਫਾਰਮਸ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਕੇਸ ਉੱਠਦਾ ਹੈ

ਗੈਰ-ਸਾਧਾਰਨ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2023 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 434

(ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ)

ਨਾਲ

2024 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 184 ਅਤੇ 277

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਐਸਜੀ, ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣਨ, ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ, ਸੰਜੇ ਆਰ ਹੇਗੜੇ, ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਆਨੰਦ ਗਰੋਵਰ, ਹੁਜੇਫਾ ਅਹਿਮਦੀ, ਹਰੀਪ੍ਰਿਆ ਪਦਮਨਾਭਨ, ਸੰਤੋਸ਼ ਪਾਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਭੈ ਅਨਿਲ ਅੰਤੁਰਕਰ, ਅਸੀਮ ਸਰੋਦੇ, ਧਰੁਵ ਟਾਂਕ, ਅਨਿਰੁਧ ਅਵਲਗਾਓਂਕਰ, ਸੁਰਭੀ ਕਪੂਰ, ਭਗਵੰਤ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਨੇਹਾ ਰਾਠੀ, ਕਮਲ ਕਿਸ਼ੋਰ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਿਨਹਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਹੁਲ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਹਾ ਗਿਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਜਲ ਗਿਰੀ, ਕਮਲ ਕਿਸ਼ੋਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿਲ ਅੰਤੁਰਕਰ, ਅਸੀਮ ਸਰੋਦੇ, ਧਰੁਵ ਟਾਂਕ, ਅਨਿਰੁਧ ਅਵਲਗਾਓਂਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਭੀ ਕਪੂਰ, ਭਗਵੰਤ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਹਾ ਰਾਠੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਜਲ ਗਿਰੀ, ਕਮਲ ਕਿਸ਼ੋਰ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਿਨਹਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਜਲ ਗਿਰੀ, ਕਮਲ ਕਿਸ਼ੋਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿਲ ਅੰਤੁਰਕਰ, ਅਸੀਮ ਸਰੋਦੇ, ਧਰੁਵ ਟਾਂਕ, ਅਨਿਰੁਧ ਅਵਲਗਾਓਂਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਭੀ ਕਪੂਰ, ਭਗਵੰਤ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਹਾ ਰਾਠੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਜਲ ਗਿਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਜਲ ਗਿਰੀ, ਕਮਲ ਕਿਸ਼ੋਰ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਿਨਹਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰੁਣ ਪਾਸ਼ਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿਲ ਅੰਤੁਰਕਰ, ਅਸੀਮ ਸਰੋਦੇ, ਧਰੁਵ ਟਾਂਕ, ਅਨਿਰੁਧ ਅਵਲਗਾਓਂਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਭੀ ਕਪੂਰ, ਭਗਵੰਤ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਹਾ ਰਾਠੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਜਲ ਗਿਰੀ, ਕਮਲ ਕਿਸ਼ੋਰ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਿਨਹਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰੁਣ ਪਾਸ਼ਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿਲ ਅੰਤੁਰਕਰ, ਅਸੀਮ ਸਰੋਦੇ, ਧਰੁਵ ਟਾਂਕ, ਅਨਿਰੁਧ ਅਵਲਗਾਓਂਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਭੀ ਕਪੂਰ, ਭਗਵੰਤ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੇਹਾ ਰਾਠੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਾਜਲ ਗਿਰੀ, ਕਮਲ ਕਿਸ਼ੋਰ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਿਨਹਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰੁਣ ਪਾਸ਼ਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿਲ ਅੰਤੁਰਕਰ, ਅਸੀਮ ਸਰੋਦੇ, ਧਰੁਵ ਟਾਂਕ, ਅਨਿਰੁਧ ਅਵਲਗਾਓਂਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰਭੀ ਕਪੂਰ, ਭਗਵੰਤ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੀਆ ਯਾਦਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਲਿਸ ਰਾਜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰੂਰ ਮੰਦਾਰ, ਰਿਸ਼ਭ ਪਾਰਿਖ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਪਰਾਜਿਤਾ ਜਮਵਾਲ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਕੁਮਾਰ, ਰੁਚਿਰ ਰੰਜਨ ਰਾਏ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਿਤਾ ਚਾਵਲਾ, ਅਜੇ ਸਭਰਵਾਲ, ਰੰਗਸਰਨ ਮੋਹਨ, ਅਮਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੁਆ, ਕਾਨੂ ਅਗਰਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੁਪ੍ਰਿਆ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਵਿਕਾ ਮਹਿਰਾ, ਪ੍ਰਨੀਤ ਪ੍ਰਣਵ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰਣਵ ਸਚਦੇਵਾ, ਜ਼ੁਲਫਿਕਰ ਅਲੀ ਪੀ.ਐਸ. ਨਿਜ਼ਾਮ ਪਾਸ਼ਾ, ਲਜ਼ਫੀਰ ਅਹਿਮਦ ਬੀ.ਐਫ., ਆਯੂਸ਼ੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਜੈ ਮਾਰਵਾਹ, ਸਵਰੂਪਾਨੰਦ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਰਾਮਾਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਨਵਨੀਤ ਦੁਗਰ, ਭਾਰਤੀ ਮੋਹਨ ਐਮ., ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਏ., ਸੰਤੋਸ਼ ਕੇ., ਸ਼ਰੂਤੰਜੈ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਸ਼੍ਰੀਹਰਸ਼ ਨਹੁਸ਼ ਬੁੰਦੇਲਾ, ਵੇਦਾਂਤ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਵਰਿੰਦਰ ਮੋਹਨ, ਵਰੁਣ ਕੇ ਚੋਪੜਾ, ਮੇਹੁਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਮੈਸਰਜ਼ ਵੀ.ਕੇ.ਸੀ. ਸਨਾਵਰ, ਮੁਹੰਮਦ. ਸ਼ਮੀਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੁਝਤ ਨਸੀਮ, ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ

ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਇਨ-ਪਰ੍ਸਨ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ/ਆਦੇਸ਼

ਫ਼ੈਸਲਾ

ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ, ਜੇ.

ਰੀਫਾਇਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ ਜਾਂ

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ 1, ਜਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਕਿ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ 2 ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੱਖ ਜਾਂ ਨਾਪਸੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਈਵੀਐਮ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੋਟਰਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

3. ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਇੱਕ ਨੁਕਤੇ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ - ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਰਿਫਾਰਮਜ਼ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

(ਏ). ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਵਾਪਸੀ; ਜਾਂ

(ਬੀ) ਵੋਟਰ ਵੈਰੀਫਿਏਬਲ ਪੇਪਰ ਆਡਿਟ ਟ੍ਰੇਲ ਮਸ਼ੀਨ 4 ਤੋਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੀ ਸਲਿੱਪ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀ ਲਈ ਬੈਲਟ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ/ਜਾਂ

(ਸੀ) ਕਿ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਐਨਆਈ ਦੁਆਰਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ 100% ਗਿਣਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

4. ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਸਾਲ 2017 ਵਿੱਚ ਵੀਵੀਪੈਟ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਸੋਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੀਵੀਪੈਟ 'ਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ / ਰੰਗਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੋਟਰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਈ ਗਈ ਵੋਟ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ ਅਤੇ ਗਿਣੀ ਗਈ ਸੀ; ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 19615 ਦਾ ਨਿਯਮ 49ਐਮਏ ਦਮਨਕਾਰੀ, ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ 49ਐਮਏ ਤਹਿਤ ਲਿਖਤੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਾਵਲੀ, 18606 ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗਲਤ ਅਤੇ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ, ਇੱਕ ਸਰਵਉੱਚ ਅਤੇ ਅਮਿੱਟ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ ਦੀ 100% ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

5. 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਵਹਾਰਕ ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ ਆਮ ਗੱਲ ਸੀ।

---

1. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਈਸੀਆਈ'.
2. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਈਵੀਐਮ'
3. 'ਵੋਟਰ' ਅਤੇ 'ਵੋਟਰਾਂ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
4. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਵੀਵੀਪੈਟ'।
5. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, '1961 ਦੇ ਨਿਯਮ'.
6. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਆਈਪੀਸੀ'.

1982 ਵਿੱਚ ਕੇਰਲ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ। 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਅਤੇ 1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸੰਸਦ ਨੇ 1989 ਦੇ ਐਕਟ 1 ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951[8] ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ 2004 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਆਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ।

6. ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਈਵੀਐਮ ਸਾਰੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਸਫਲਤਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਮਨੁੱਖੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਚੋਣ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਵੋਟਾਂ ਭਰਨ ਅਤੇ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਵਰਗੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰਾਂ ਦੀ ਹੱਥੀਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਵੋਟ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਸੁਤੰਤਰ ਅਧਿਐਨ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਈਵੀਐਮ ਨੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਿਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

7. ਅਸੀਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

8. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ *ਸੁਬਰਾਮਣੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ,* [10] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

> 28. ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ 'ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ' ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

---

7. ਏ. ਸੀ. ਜੋਸ ਬਨਾਮ ਸਿਵਨ ਪਿਲਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ [1984] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 74: (1984) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 656 ਦੇਖੋ।
8. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਆਰਪੀ ਐਕਟ'.
9. ਈਵੀਐਮ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਤਿਹਾਸ, ਐਡੀਸ਼ਨ 1, ਜਨਵਰੀ 2024, ਪੰਨਾ 654
10. [2013] 14 ਐੱਸਸੀਆਰ 565: (2013) 10 ਐੱਸਸੀਸੀ 500

ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਲੋੜ। ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ "ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ" ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੀਵੀਪੈਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਾਲੀਆਂ ਈਵੀਐਮ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਵੀਵੀਪੈਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ ਈਵੀਐਮ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੋਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਹੈ।

29. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ 10 ਲੱਖ (ਦਸ ਲੱਖ) ਪੋਲਿੰਗ ਬੂਥਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜਾਂ ਭੂਗੋਲਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਖੇਤਰ, ਰਾਜ ਜਾਂ ਅਸਲ ਬੂਥ (ਬੂਥ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪੜਾਅਵਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਈਸੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਤਨਾਂ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪੜਾਅਵਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ (ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਵੀ.ਵੀ.ਪੀ.ਏ.ਟੀ. ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ 14.08.2013 ਨੂੰ 1961 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

9. ਐਨ ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਨਾਮ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਰੇਕ ਆਮ ਅਤੇ ਉਪ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਬਜਾਏ 50% ਰੈਂਡਮਾਈਜ਼ਡ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

> 9. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੇਗੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅੱਜ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

---

11. (2019) 15 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 377

ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਹੀ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਗਿਣਤੀ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਲਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵੋਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਭਿਆਸ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਚੋਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

10. ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਨੂੰ 1 ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 5 ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਾਧੂ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਦੇਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦਰਅਸਲ, ਜੇ ਉਕਤ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ 5 ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤਸਦੀਕ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ/ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਟੀਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਟੀਕਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹੁਣ ਜਿੰਨੀਆਂ ਈਵੀਐਮ ਜ਼ਰੀਏ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਉਹ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ 5 ਹੋਵੇਗੀ। ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੰਬਰ 16.6 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਸ਼ੀਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਜੈਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਲਾਗੂ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ 5 ਈਵੀਐਮ ਜ਼ਰੀਏ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ ਤਸਦੀਕ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਈਵੀਐਮ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ 16.6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਈਵੀਐਮ ਵੀਵੀਪੈਟ ਤਸਦੀਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੇ।

10. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 22.11.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1332/2018 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ***ਨਿਆਂ ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੈ,*** ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

11. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 21.05.2019 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 692/2019 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ***ਟੈਕ ਫਾਰ ਆਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੈ,*** ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਦੀ 100% ਤਸਦੀਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਨ ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

12. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ***ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ*** [12] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 30.10.2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਕਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ ਸੀ।

13. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 30.09.2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ***ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜਨ ਵਿਕਾਸ ਪਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ*** ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 16870/2022 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ:

> ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਰਗੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ (ਈਵੀਐਮ) ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।

14. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 22.09.2023 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ***ਸੁਨੀਲ ਅਹੀਆ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ*** ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 826/2023 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਸਰੋਤ ਕੋਡ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰ ਆਡਿਟ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ:

---

12. 2017 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1734

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 324 ਤਹਿਤ ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਯੋਗ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਖਰਕਾਰ, ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਰੋਤ ਕੋਡ ਦਾ ਆਡਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਡਿਟ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨੀਤੀਗਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਛੁੱਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

15. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ *ਕਮਲਨਾਥ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ*[13] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸਾਖ ਬਣਾਈ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਅਤੇ 10% ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

16. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ, ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ, ਅਯੋਗ ਅਤੇ ਅਣਚਾਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਈਵੀਐਮ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਵਾਂਗੇ। 14 ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਦੋ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਸੁਝਾਅ (ਸੁਝਾਵਾਂ) ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਵਾਂਗੇ।

17. ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਯੂਨਿਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ, ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ। ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਕੀਬੋਰਡ ਜਾਂ ਕੀਪੈਡ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

---

13. [2018] 12 ਐੱਸਸੀਆਰ 842: (2019) 2 ਐੱਸਸੀਸੀ 260

14. ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ 16 ਚਾਬੀਆਂ/ਬਟਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦਬਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੁੰਜੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਗਿਆਨਵਾਦੀ ਹਨ। ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ/ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਿਪਕਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵੋਟਰ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੰਧਤ ਕੁੰਜੀ/ਬਟਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕੇ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਸਟਰ ਯੂਨਿਟ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੋਲਿੰਗ / ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵੋਟਰ ਦੁਆਰਾ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੋਲਿੰਗ/ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ 'ਬੈਲਟ' ਬਟਨ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੋਟਰ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਵੋਟਰ 'ਨੀਲਾ ਬਟਨ' ਦਬਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਬਟਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਐਲਈਡੀ ਲਾਲ ਚਮਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਵੀਵੀਪੈਟ ਨੂੰ ਕਮਾਂਡ ਭੇਜਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀਵੀਪੈਟ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਛਾਪਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਪ੍ਰਿੰਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਵਿੰਡੋ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 7 ਸਕਿੰਟਾਂ ਲਈ ਰੰਅਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵੋਟਰ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕੇ ਅਤੇ ਤਸਦੀਕ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੋਟ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਰੋਲ ਤੋਂ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਾਕਸ/ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਵਿੱਚ ਫਾਲ ਸੈਂਸਰ ਫਿਰ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਭੇਜਦਾ ਹੈ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਵੋਟ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ।

18. ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਕੁਝ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਬਰਨ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਅਗਿਆਨਵਾਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੋਲਿੰਗ / ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ 'ਬੈਲਟ' ਬਟਨ ਦਬਾ ਕੇ ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਡੇਟਾ, ਵੋਟ ਪਾਉਣ 'ਤੇ, ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਦਬਾਏ ਗਏ ਬਟਨ ਜਾਂ ਕੁੰਜੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅੰਕੜੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦਬਾਏ ਗਏ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਕੁੰਜੀ ਜਾਂ ਬਟਨ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਦੁਆਰਾ ਵੋਟ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਉੱਚੀ ਬੀਪ ਆਵਾਜ਼ ਵੋਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

19. ਈਵੀਐਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਦੋ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਉੱਦਮਾਂ ਭਾਰਤ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਲਿਮਟਿਡ 15 (ਜੋ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ) ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

---

15. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਬੋਲ'.

ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ 16 (ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ)। 17 2013 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਈਵੀਐਮਜ਼ ਨੂੰ 'ਐਮ 3' ਈਵੀਐਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਈਵੀਐਮ ਸੈੱਟਅਪ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ ਯੂਨਿਟ ਸਟੈਂਡਅਲੋਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਯਾਨੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਜਾਂ ਇਨਪੁਟ ਸਰੋਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੇ ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਮਾਈਕਰੋਕੰਟ੍ਰੋਲਰ ਜਾਂ ਮੈਮੋਰੀ ਨੂੰ ਐਕਸੈਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਐਕਸੈਸ ਡਿਟੈਕਸ਼ਨ ਮੈਕੇਨਿਜ਼ਮ (ਯੂਏਡੀਐਮ) ਇਸ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਮਰੱਥ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਡਵਾਂਸਡ ਇਨਕ੍ਰਿਪਸ਼ਨ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਪਸੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਜਾਂ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ ਸਮਰੱਥਾ ਈਵੀਐਮ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

20. ਈਵੀਐਮ 18 ਵਿੱਚ ਲੋਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਹੈਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਨ ਟਾਈਮ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮੇਬਲ ਮਾਈਕਰੋਕੰਟ੍ਰੋਲਰ ਚਿਪ ਵਿੱਚ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਈਵੀਐਮ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਯੂਨਿਟਾਂ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ, ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਵਿੱਚ ਮਾਈਕਰੋਕੰਟ੍ਰੋਲਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਫਰਮਵੇਅਰ ਨੂੰ ਸਾੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੜੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ਕੋਡ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਈਸੀਆਈ ਨੂੰ ਈਵੀਐਮ ਪਹੁੰਚਾਉਣ/ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਹਰ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਡਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਈਵੀਐਮ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਗਣ ਵਾਲੇ ਸਿਗਨਲ ਨੂੰ ਡੀਕੋਡ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਰੇਕ ਕੁੰਜੀ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਰੀਅਲ ਟਾਈਮ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਟੈਂਪ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

21. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਫਰਮਵੇਅਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਪ੍ਰਤੀ ਅਗਿਆਨਵਾਦੀ ਹੈ. ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਸਿਰਫ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਦਬਾਏ ਗਏ ਬਟਨ/ਕੁੰਜੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ੨੦੦੦ ਵੋਟ ਐਂਟਰੀਆਂ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ।

22. ਸੜੇ ਹੋਏ ਵਨ-ਟਾਈਮ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮੇਬਲ ਮੈਮੋਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵੀਵੀਪੈਟ ਵਿੱਚ 4 ਮੈਗਾਬਾਈਟ ਦੀ ਫਲੈਸ਼ ਮੈਮੋਰੀ ਹੈ। ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਦੀ ਫਲੈਸ਼ ਮੈਮੋਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਬਿਟਮੈਪ ਫਾਰਮੈਟ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 1024 ਬਿਟਮੈਪ ਫਾਈਲਾਂ ਸਟੋਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮ, ਚਿੰਨ੍ਹ, ਅਤੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਇੱਕ ਬਿਟਮੈਪ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਪੈਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

---

16. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਈਸੀਆਈਐੱਲ'।
17. ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਨਿਰਮਾਤਾ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
18. ਇੱਥੇ ਈਵੀਐਮ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ, ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਯੂਨਿਟ ਹੈ।

4 ਕਿਲੋਬਾਈਟ ਦਾ ਵੀ ਵੀ ਪੀ ਏ ਟੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਜਾਂ ਫਰਮਵੇਅਰ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।[19]

23. ਵੀਵੀਪੈਟ ਫਲੈਸ਼ ਮੈਮੋਰੀ ਖਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ/ਡਿਲੀਵਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਾਂ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਫਾਰਮ/ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਨੂੰ ਗੋਦਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੋਦਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

24. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂ ਸੂਬਾਈ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪੰਜ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਤਰਾ ਗੋਦਾਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐਫ.ਐਲ.ਸੀ. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

25. ਐਫਐਲਸੀ ਦੌਰਾਨ, ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਦੇ 16 ਬਟਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚ 6 ਵਾਰ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ 100% ਜਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 5% ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚ ਮੌਕ ਪੋਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। 5% ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚੋਂ; 1% ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ 1200 ਵੋਟਾਂ, 2% ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ 1000 ਵੋਟਾਂ ਅਤੇ 2% ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ 500 ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵੋਟਿੰਗ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਐਫਐਲਸੀ ਓਕੇ' ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

26. ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਤਸਦੀਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਰੇਕ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਗੁਲਾਬੀ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਮੋਹਰ ਨਾਲ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਪਲਾਸਟਿਕ ਕੈਬਿਨੇਟ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਵੀਵੀਪੈਟ ਫਲੈਸ਼ ਮੈਮੋਰੀ ਖਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਡਾਟਾ ਜਾਂ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹਨ।

---

19. ਫਰਮਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ. ਫਰਮਵੇਅਰ ਮਾਈਕਰੋਕੋਡ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ ਜੋ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਵਿੱਚ ਐਂਬੇਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਫਰਮਵੇਅਰ ਦਾ ਆਕਾਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਿਲੋਬਾਈਟਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡਿਵਾਈਸ 'ਤੇ ਇੰਸਟਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੰਟਰਨੈਟ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ ਕਰਨਾ, ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ, ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਕੰਮ. ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਓਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸੌ ਕਿਲੋਬਾਈਟ ਤੋਂ ਗੀਗਾਬਾਈਟ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅਪਗ੍ਰੇਡੇਬਲ ਜਾਂ ਅਪਡੇਟ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਮੈਮੋਰੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਤਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਈਸੀਆਈ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਕੋਲ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਫਰਮਵੇਅਰ ਹੈ।

20. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਐਫ.ਐਲ.ਸੀ.'.

27. 10% 'ਐਫਐਲਸੀ ਓਕੇ' ਈਵੀਐਮ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਇਕਾਈਆਂ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਟੋਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਈਵੀਐਮ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਚੋਣ ਦਫ਼ਤਰ ਅਤੇ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ/ਮਾਲ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿਖੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪੋਲਿੰਗ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੋਬਾਈਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੈਨਾਂ ਵੀ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਈਵੀਐਮਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

28. ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀਆਂ ਈਵੀਐਮਜ਼ ਦੋ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਰੈਂਡਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜ ਜਾਂ ਹਲਕੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਰੈਂਡਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਈਵੀਐਮ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਸਿਸਟਮ ਸਾੱਫਟਵੇਅਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਰੈਂਡਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ/ਖੇਤਰ-ਵਾਰ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਰੈਂਡਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੂਲ ਲਈ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੈਂਡਮਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ/ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੇਂਦਰੀ ਆਬਜ਼ਰਵਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੋਣ ਖੇਤਰ ਵਾਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ/ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

29. ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੱਕ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਵਿੱਚ ਲੋਡ ਜਾਂ ਸਟੋਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵੀਵੀਪੈਟ ਦੀ ਫਲੈਸ਼ ਮੈਮੋਰੀ ਖਾਲੀ/ਖਾਲੀ ਹੈ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਅਗਿਆਨਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ ਬਟਨ ਨੂੰ ਹੀ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਵਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਟਨ / ਕੁੰਜੀ ਦਬਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

30. ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 10 ਤੋਂ 15 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੋਡਿੰਗ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੋਡਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਦੀ ਫਲੈਸ਼ ਮੈਮੋਰੀ ਵਿੱਚ ਬਿਟਮੈਪ ਫਾਈਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੋਡ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ / ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੋਡਿੰਗ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਲੈਪਟਾਪ / ਪੀਸੀ ਇੱਕ ਬਿਟਮੈਪ ਫਾਈਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਾਇਲ ਇਸ 'ਤੇ ਲੋਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੋਡਿੰਗ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਯੂਨਿਟ। ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੋਡਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਨੀਟਰ / ਟੀਵੀ ਸਕ੍ਰੀਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੋਡਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

31. ਇਹ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਟਨ / ਕੁੰਜੀ ਹਰੇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਟਨ/ਕੁੰਜੀ ਦਾ ਕ੍ਰਮ/ਸਥਾਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਰਣਮਾਲਾ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਰਾਜ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਬਟਨ/ਕੁੰਜੀ ਦਾ ਕ੍ਰਮ/ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ 'ਏ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ '1' ਬਟਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਟਨ '1' ਦੂਜੇ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ 'ਬੀ' ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

32. ਹਰੇਕ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ 16 ਬਟਨ/ਚਾਬੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ 15 ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ (ਇੱਕ ਬਟਨ ਨੋਟਾ ਲਈ ਹੈ), ਤਾਂ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਨਾਲ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਈਵੀਐਮ ਸੈੱਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੁੱਲ 24 ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 384 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ (ਨੋਟਾ ਸਮੇਤ) ਨੂੰ ਈਵੀਐਮ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

33. ਈਵੀਐਮ-ਵੀਵੀਪੈਟ ਵਿਧੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

- ਇਹ ਬੈਟਰੀ/ਪਾਵਰ ਪੈਕ 'ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਪਾਵਰ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
- ਵੋਟਿੰਗ ਇੱਕ ਬਟਨ ਦਬਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵੋਟ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਬੈਲਟ।
- ਇਹ ਪ੍ਰਤੀ ਮਿੰਟ 4 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੂਥ ਕੈਪਚਰਿੰਗ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ 'ਕਲੋਜ਼' ਬਟਨ ਦਬਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ਇਹ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਤੁਰੰਤ, ਗਲਤੀ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਮੁਕਤ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- ਵੋਟਰ ਤੁਰੰਤ ਬੀਪ ਆਵਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਈ ਗਈ ਵੋਟ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

- ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ 'ਟੋਟਲ' ਬਟਨ ਦਬਾਉਣ ਨਾਲ, ਬਟਨ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪੋਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਏ ਬਿਨਾਂ.
- ਅਸਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਜੋ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਗਿਆਨਵਾਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਾਣ ਦੌਰਾਨ ਈਵੀਐਮ 21 ਦੇ ਮਾਈਕਰੋਕੰਟ੍ਰੋਲਰ ਤੇ ਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਨਕਲੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

34. ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੋਡਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂ 100% ਈਵੀਐਮ ਜ਼ਰੀਏ ਨੋਟਾ ਸਮੇਤ ਹਰੇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਟਨ ਦਬਾ ਕੇ ਇੱਕ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 5% ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉੱਚ ਮੌਕ ਪੋਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1000 ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ 5% ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੌਕ ਪੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੋਡਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੈਟਿੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੌਕ ਪੋਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਵੀ ਧਾਗੇ ਜਾਂ ਸਾਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਸੀਲ ਨਾਲ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੋਡ ਕੀਤੇ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਨੂੰ ਪਤੇ ਦੇ ਟੈਗਾਂ ਨਾਲ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਅਤੇ ਪਤੇ ਦੇ ਟੈਗ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ/ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

35. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੋਡਿੰਗ ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੋਡਿੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਈਵੀਐਮ ਖਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਡਾਟਾ / ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਬਟਨ/ਕੁੰਜੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

36. ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਗੱਲ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਕ ਲੋਡਿੰਗ ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਕ ਲੋਡਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅਪਲੋਡ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਬਿਟਮੈਪ ਫਾਈਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੋਡਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੋਡਿੰਗ ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੋਡਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ਫਰਮਵੇਅਰ ਨੂੰ ਬਦਲ ਜਾਂ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

---

21. ਈਵੀਐਮ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ, ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਯੂਨਿਟ।

ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਮੋਰੀ ਵਿੱਚ ਬਰਨ/ਲੋਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੋਡਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਛੂਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ. ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਸਾੜਿਆ/ਲੋਡ ਕੀਤਾ ਫਰਮਵੇਅਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਅਗਿਆਨਵਾਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਕੈਲਕੂਲੇਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਕੁੰਜੀ/ਬਟਨ ਦਬਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੁੰਜੀ / ਬਟਨ ਨੂੰ ਦਬਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

37. ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਵੋਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ/ਪੋਲਿੰਗ ਅਫਸਰ ਈਵੀਐਮ ਕੱਢ ਕੇ 50 ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਮੌਕ ਪੋਲ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰੇਕ ਈਵੀਐਮ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਸੀਲ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਸੀਲਾਂ 'ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

38. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਸੀਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਸੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

39. ਪੋਲ ਕੀਤੀਆਂ ਈਵੀਐਮ ੨੨ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮ ਦੇ ਤਾਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਪਲਟੂਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੀਸੀਟੀਵੀ ਕਵਰੇਜ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੀਸੀਟੀਵੀ ਡਿਸਪਲੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

40. ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਸਲਿੱਪਾਂ ੧੫੦੦ ਪਰਚੀਆਂ ਦੇ ਰੋਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ੨੦੦੦ ਵੋਟਾਂ ਤੱਕ ਸਟੋਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਰੇਕ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 1500 ਤੱਕ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਵੋਟ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ੧੫ ਸਕਿੰਟ ਲੱਗਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟਿੰਗ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ।

---

22. ਈਵੀਐਮ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ, ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਯੂਨਿਟ।

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਰਿਫਾਰਮਸ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

41. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਦੱਸਣ ਲਈ, ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਬਟਨ ਦਬਾ ਕੇ ਹਰੇਕ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵੀਵੀਪੈਟ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਰੌਸ਼ਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮ, ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੋਟਰ ਨੂੰ 7 ਸਕਿੰਟਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਈ ਗਈ ਵੋਟ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵੀਵੀਪੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਰੋਲ ਤੋਂ ਪਰਚੀ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਵੀਵੀਪੈਟ ਦੇ ਬਾਕਸ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਡਰਾਪ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਫਾਲ ਸੈਂਸਰ ਡ੍ਰੌਪ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਸਲਿੱਪ ਦੇ ਡਿੱਗਣ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਦਬਾਏ ਗਏ ਬਟਨ / ਕੁੰਜੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੜੀ ਹੋਈ ਯਾਦ, ਜੋ ਇਸ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ / ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਅਗਿਆਨਵਾਦੀ ਹੈ. ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਹਰੇਕ ਵੋਟਰ ਦੁਆਰਾ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਦਬਾਏ ਗਏ ਬਟਨ/ਕੁੰਜੀ ਦਾ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ 'ਟੋਟਲ' ਕੁੰਜੀ ਦਬਾ ਕੇ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚ ਦਰਜ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਰੇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ / ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ 'ਨਤੀਜਾ' ਕੁੰਜੀ ਦਬਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਵੋਟਿੰਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਬਟਨ/ਕੁੰਜੀ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਈਵੀਐਮ ਇਕੱਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੰਦਰਗਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੜੀ ਹੋਈ ਮੈਮੋਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

42. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ / ਪੱਖ ਲੈਣ ਲਈ ਸੜੀ ਹੋਈ ਮੈਮੋਰੀ ਵਿੱਚ ਅਗਿਆਨਵਾਦੀ ਫਰਮਵੇਅਰ ਨੂੰ ਹੈਕ ਕਰਨ ਜਾਂ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੋਟ ਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜਾਂ ਗਲਤ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਲਈ ਈਵੀਐਮ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਈਵੀਐਮ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

43. 1961 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਚੌਥਾ, ਚੈਪਟਰ 2, ਜੋ ਈਵੀਐਮ ਦੁਆਰਾ ਵੋਟਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ, ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ, ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਪੋਲ ਲਈ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਈਵੀਐਮ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਇਕਾਈਆਂ 'ਤੇ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ, ਹਲਕੇ ਦਾ ਨਾਮ, ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵੋਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪੋਲਿੰਗ ਏਜੰਟ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਵੋਟ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਤਿੰਨਾਂ ਯੂਨਿਟਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਲੇਬਲ ਹੈ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦਾ ਡਰਾਪ ਬਾਕਸ ਖਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਪਰ ਸੀਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਮੋਹਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੋਲਿੰਗ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਹਨ। ਵੀਵੀਪੈਟ ਅਤੇ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਵੋਟਿੰਗ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

44. ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੋਲਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੋਟਰ ਦਾ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਨੰਬਰ, ਵੋਟਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਜਾਂ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ, ਵੋਟਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵੋਟਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਰਵੇ 1961 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 49 ਐਲ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ 17 ਏ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਫਾਰਮ 17ਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮੈਟ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਐਸ. ਐਲ. ਨੰ.	ਵੋਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	ਵੋਟਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਵੇਰਵਾ	ਵੋਟਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤ/ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ	ਟਿੱਪਣੀਆਂ
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1.				
2.				

ਫਾਰਮ 17 ਏ 'ਤੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

45. ਹਰੇਕ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵੋਟਿੰਗ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਨੀਲੇ ਬਟਨ ਜਾਂ ਕੁੰਜੀ ਨੂੰ ਉਸ ਉਮੀਦਵਾਰ / ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਨਿਯਮ 49ਐਮ (3) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵੋਟਰ ਵੋਟਿੰਗ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵੀਵੀਪੈਟ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਵਿੰਡੋ ਰਾਹੀਂ, ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੀ ਪੇਪਰ ਸਲਿੱਪ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ, ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਵੋਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਪਰਚੀ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਡਰਾਪ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੋਟਰ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਵੋਟਿੰਗ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

46. ਨਿਯਮ 49ਓ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੋਟਰ, ਫਾਰਮ 17 ਏ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਵੇਰਵਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਜਾਂ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਹੈ।

ਫਿਰ ਫਾਰਮ 17 ਏ ਵਿੱਚ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੋਟਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਜਾਂ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਛਾਪ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

47. ਨਿਯਮ 49ਐਮ (6) ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵੋਟਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 49 ਐਲ ਜਾਂ ਨਿਯਮ 49 ਪੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਨਿਯਮ 49 (ਐਮ) (3) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ, ਜਾਂ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਪੋਲਿੰਗ ਅਫਸਰ, ਅਜਿਹੇ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਨਿਯਮ 49ਐਮ (7) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਹੇਠ ਫਾਰਮ 17 ਏ ਵਿੱਚ ਵੋਟਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

48. ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਫਾਰਮ 17ਏ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

49. ਨਿਯਮ 49 ਐਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੋਲ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ, ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਫਾਰਮ 17 ਸੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਫਾਰਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ, ਵੋਟਰਾਂ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ, ਭਾਵ ਫਾਰਮ 17 ਏ, ਫਾਰਮ 17 ਏ (ਨਿਯਮ 49ਓ ਦ੍ਰਿਸ਼) ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵੇਰਵੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵੋਟ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ (ਨਿਯਮ 49 ਐਮ ਦ੍ਰਿਸ਼)। ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇਹ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਫਾਰਮ 17ਏ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੋਟ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੇਪਰ ਸੀਲਾਂ, ਵਰਤੇ ਗਏ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਸੀਲਾਂ, ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀਆਂ ਅਣਵਰਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਸੀਲਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੋਲ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

50. 1961 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 49 ਐਸ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਵੋਟਿੰਗ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪੋਲਿੰਗ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਮ 17 ਸੀ ਦੇ ਭਾਗ 1 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਸਹੀ ਕਾਪੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੋਲਿੰਗ ਏਜੰਟ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਰਸੀਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

51. ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਪੇਪਰ ਸੀਲਾਂ ਦੀ ਫਾਰਮ 17 ਸੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨਾਲ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਊਂਟਿੰਗ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ 'ਟੋਟਲ' ਬਟਨ ਦਬਾ ਕੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਮ 17 ਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

52. ਪੋਲਿੰਗ ਏਜੰਟਾਂ/ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ 'ਨਤੀਜਾ' ਬਟਨ ਦਬਾ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੋਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਿਸਪਲੇ ਪੈਨਲ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

53. ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ (ਸੁਪਰਾ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਹਰੇਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ/ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

54. ਇੱਥੇ 1961 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 56 ਡੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

(1) ਜਿੱਥੇ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਤੀਜਾ ਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਉਸਦਾ ਚੋਣ ਏਜੰਟ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਕਾਊਂਟਿੰਗ ਏਜੰਟ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੇ ਡਰਾਪ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੀਆਂ ਪੇਪਰ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੇ।

(2) (2) ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਤੁਕਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

(3) (3) ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਅਧੀਨ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦਾ ਹਰ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

(ਏ) ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ;

(ਬੀ) ਜੇ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਵੋਟਾਂ ਅਤੇ ਪੇਪਰ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੇਪਰ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫਾਰਮ 20 ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰੋ;

(ਸੀ) ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰੋ; ਅਤੇ

(ਡੀ) ਨਤੀਜਾ ਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰੋ।

55. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਏਜੰਟ ਜਾਂ ਕਾਊਂਟਿੰਗ ਏਜੰਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ (ਆਂ) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਡਰਾਪ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਛਪੀਆਂ ਪੇਪਰ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇ ਇਹ ਬੇਤੁਕਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦਾ ਹਰ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਕਾਗਜ਼ੀ ਪਰਚੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 1961 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 56 ਡੀ ਦੇ ਉਪ ਨਿਯਮ (4) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ

56. ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ 1961 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 56ਡੀ (4) (ਬੀ) ਆਦਿ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਕ ਪੋਲ ਡਾਟਾ ਜਾਂ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਫਾਰਮ 17 ਸੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਿੱਤ ਦਾ ਅੰਤਰ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ।

57. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਈਵੀਐਮ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 118 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਪਾਈ ਹੈ। ਸਾਲ 2019 'ਚ 10.35 ਲੱਖ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਰੀਬ 61.4 ਕਰੋੜ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਵੋਟ ਪਾਈ ਸੀ। 2019 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ 23.3 ਲੱਖ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ, 16.35 ਲੱਖ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ 17.40 ਲੱਖ ਵੀਵੀਪੈਟ ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 2024 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 97 ਕਰੋੜ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 10.48 ਲੱਖ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। 21.60 ਲੱਖ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ, 16.80 ਲੱਖ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ 17.7 ਲੱਖ ਵੀਵੀਪੈਟ ਯੂਨਿਟ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

58. ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 41,629 ਈਵੀਐਮ-ਵੀਵੀਪੈਟ ਲਈ ਹਰੇਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ/ਹਲਕੇ ਦੇ 5 ਪੋਲਿੰਗ ਬੂਥਾਂ ਦੀ ਅਚਨਚੇਤ ਵੀਵੀਪੈਟ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 4 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪਰਚੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਮੇਲਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ, (ਸਿਵਾਏ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਾਂਗੇ), ਜਾਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

2017 ਤੋਂ 100 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 56 ਡੀ ਤਹਿਤ ਸਲਿੱਪ ਦੀ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ। ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ।

59. 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ, 20,687 ਵੀਵੀਪੈਟ ਪਰਚੀਆਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਜਾਂ ਬੇਮੇਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

60. 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਈਦੁਕੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 63 ਵਿੱਚ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪਰਚੀਆਂ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤਸਦੀਕ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਅੰਤਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੌਕ ਪੋਲ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅੰਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।[24] ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਈਵੀਐਮ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂਅਲ ਦੇ ਚੈਪਟਰ 14 ਦਾ ਪੈਰਾ 14.5 ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

61. ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਨਿਯਮ 49ਐਮਏ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਵੀਵੀਪੈਟ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੇਪਰ ਸਲਿੱਪ ਅਤੇ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਪਾਈ ਗਈ ਵੋਟ 'ਤੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ੨੬ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਨਿਯਮ ੪੯ਐਮਏ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੇਮੇਲ ਜਾਂ ਨੁਕਸ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

62. ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਐਮ ੩ ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਬੀਐਚਈਐਲ ਅਤੇ ਈਸੀਆਈਐਲ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤਕਨੀਕੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

63. ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਸਰਕਾਰੀ ਭਰੋਸੇ ਬਾਰੇ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਅੰਤਰ ਬਾਰੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੀ।

---

23. ਉਪਰੋਕਤ ਅੰਕੜੇ 16.04.2024 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਡੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਕੜੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:
ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣੇ ਗਏ 38,156 ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਏ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਏ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵੋਟ ਦੇ ਬੇਮੇਲ ਜਾਂ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ 56 ਡੀ ਤਹਿਤ 61 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪਰਚੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਬੇਮੇਲ ਹੋਣ ਦਾ ਇੱਕ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

24. ਈਵੀਐਮ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂਅਲ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਕਤ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਦਿ ਵਾਇਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਕ ਖ਼ਬਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ 05.07.2019 ਨੂੰ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

64. ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਦਿ ਕੁਇੰਟ ਦੀ ਇਕ ਖ਼ਬਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚ ਦਰਜ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਾਂ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ/ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਇੰਟ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਾਈਵ ਵੋਟਰ ਵੋਟਿੰਗ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਅਸਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ 'ਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰੀਅਲ ਟਾਈਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਫਾਰਮ 17 ਸੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਈਵੀਐਮ ਅਤੇ ਫਾਰਮ 17 ਸੀ ਵਿਚਲੇ ਅੰਕੜੇ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਤੀਜੇ ਫਾਰਮ 20 ਵਿੱਚ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਸਨ।

65. ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇੱਕ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 50% ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੀਸੀਟੀਵੀ ਕੈਮਰਿਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹਨ। ਸੀਸੀਟੀਵੀ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦਾ ਡਾਟਾ ਪੋਲਿੰਗ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ੪੫ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਲਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਲ ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 45 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼/ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਬੰਧਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਸੀਲ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਲ ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਗੋਦਾਮ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

66. ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਜਾਂ ਨਾਪਸੰਦ ਸਨ। 2004 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

| 2004 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ | | |

67. ਅਸੀਂ ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਮਕੈਨਿਕਸ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਸੀਂ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਇਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਉਪਕਰਣ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਬਿਨਾਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਵੀ, ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਲਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ. ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਘਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਵਿਵਾਦਾਂ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਵਜੋਂ, ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ 24.04.2024 ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨਾਂ ਲਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਤਿਆਂ/ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ।

68. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ 24.04.2024 ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਲੇਖ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫਰਮਵੇਅਰ ਇੱਕ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹੈ ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਡਿਵਾਈਸ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਆਦਿ ਦਾ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਯੋਗ ਫਰਮਵੇਅਰ ਮੈਮੋਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਮੁੜ-ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਫਲੈਸ਼ਿੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਏਗੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਈਕਰੋਕੰਟ੍ਰੋਲਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਨ ਯੋਗ ਮੈਮੋਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਸੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਬਦਲਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਿਟਮੈਪ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਫਲੈਸ਼ ਮੈਮੋਰੀ ਕੰਪੋਨੈਂਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਖਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ. ਅੰਕੜੇ ਅਤੇ ਅੰਕੜੇ ਕਲਾਤਮਕਤਾ ਅਤੇ ਧੋਖੇ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਫਲੈਸ਼ਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਰੀਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਿੰਗ, ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੂਰੋਂ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਸਖਤ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਜਾਂਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਾਰ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਕੰਮ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਬਾਰੋਕ ਚਿੰਤਨਾਂ ਅਤੇ ਅਟਕਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

69. ਅਣਗਿਣਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਸਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ।

ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੂਲ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੋਟ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ 100% ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਾਂ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਤੱਕ ਸਰੀਰਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਡਰਾਪ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਪਹਿਲੂ ਹਨ - ਪਹਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਈ ਉਪਾਅ ਅਪਣਾ ਕੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ***ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸਵਾਮੀ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵੋਟ ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਵੋਟਰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵੋਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ***ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ*** (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 5 ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਂ ਲੋੜ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਤੱਕ ਸਰੀਰਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਅਵਿਹਾਰਕ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੁਰਵਰਤੋਂ, ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਚਮੜੀ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਬਲਕਿ, ਸਮੁੱਚੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ, ਅਤੇ ਜਾਂਚਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਨੁਭਵੀ ਅੰਕੜੇ, ਇਸ ਦੀ ਸਾਰਥਕ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

70. ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ 9.9 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 5.6 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਥਰਮਲ ਪੇਪਰ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਸਾਇਣ ਨਾਲ ਲੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਲਗਭਗ 5 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਟ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਨਰਮ ਅਤੇ ਚਿਪਚਿਪਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਥਕਾਊ ਅਤੇ ਹੌਲੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ. ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਦਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: ਵੀਵੀਪੈਟ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਆਈਡੀ ਦੀ ਤਸਦੀਕ, ਵੀਵੀਪੈਟ ਡਰਾਪ ਬਾਕਸ ਖੋਲ੍ਹਣਾ, ਪੇਪਰ ਸਲਿੱਪਾਂ ਕੱਢਣਾ, ਪਰਚੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨਾ, ਫਾਰਮ 17 ਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਈਆਂ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਪਰਚੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਨਾ, ਉਮੀਦਵਾਰ-ਵਾਰ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪਰਚੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ, 25 ਪਰਚੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੰਡਲ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬੰਡਲਾਂ ਅਤੇ ਬਚੀਆਂ ਪਰਚੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ। ਉਮੀਦਵਾਰ-ਵਾਰ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਪਰਚੀਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਮੁੜ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ. ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੀਸੀਟੀਵੀ ਕਵਰੇਜ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਈਸੀਆਈ ਆਬਜ਼ਰਵਰ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਤਿੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਟੀਮ ਦੁਆਰਾ। ਉਮੀਦਵਾਰ/ਏਜੰਟ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਇਛੁੱਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵਧਾਏਗਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰੇਗਾ। ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਹੱਥੀਂ ਗਿਣਨਾ ਮਨੁੱਖੀ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹੱਥੀਂ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਦੇ ਕਈ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅੰਕੜੇ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਹੱਥੀਂ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ।

71. ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੁਝਾਅ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਵਿੱਚ ਲੋਡ ਕੀਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਰਕੋਡਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਕਨੀਕੀ ਪਹਿਲੂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਾਂਗੇ।

72. ਸਾਨੂੰ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਅਣਉਚਿਤ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੈਲਟ ਪੇਪਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਬੱਧ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਲਗਭਗ 97 ਕਰੋੜ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਆਕਾਰ, ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਪੋਲਿੰਗ ਬੂਥਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜਿੱਥੇ ਵੋਟਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰਾਂ ਨਾਲ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਚੋਣ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਾਂਗੇ। ਈਵੀਐਮ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫਾਇਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਿੰਟ 4 ਵੋਟਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ ਬੂਥ ਕੈਪਚਰਿੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ ਲੰਬਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਅਲੀ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਈਵੀਐਮ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਅਕਸਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਈਵੀਐਮ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੌਜਿਸਟਿਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ.

73. ਈ. ਸੀ. ਆਈ. ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵੀ. ਵੀ. ਪੀ. ਏ. ਟੀ. ਉੱਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਿਯਮ 49 ਐੱਮ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ 'ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ' ਹੈ।

ਵਿੰਡੋ'। ਵੀਵੀਪੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰੰਗਦਾਰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਗੁਪਤਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਨ। ਵੋਟਿੰਗ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਵੋਟਰ ਜੋ ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਗਲਾਸ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ 7 ਸਕਿੰਟਾਂ ਲਈ ਸਲਿੱਪ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੀਵੀਪੈਟ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ 'ਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਰੰਗ, ਜਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੇ ਰੋਲ ਤੋਂ ਡਰਾਪ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਸਲਿੱਪ ਨੂੰ ਕੱਟਣਾ ਅਤੇ ਸੁੱਟਣਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਨਿਯਮ 49 ਐਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਨਿਯਮ 49ਐਮ (3) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿਚ 'ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਚੀਆਂ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੋਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਚੀ ਨੂੰ ਰੋਲ ਤੋਂ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ, ਝੁਲਸਣ, ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਸੈਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਲਿੱਪ ਵੇਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੇ ਵੋਟ ਪਾਈ ਹੈ।

74 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਲਈ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਇੱਕ ਰੁਟੀਨ ਵਜੋਂ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਿਯਮ 49ਐਮਏ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਸਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਸਲਿੱਪ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰ / ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਵੋਟ ਪਾਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਅਤੇ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। 25 ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 49ਐਮਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਿਰਫ 26 ਬੇਨਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ ਗਲਤ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ।

75 ਅਸੀਂ ਈਵੀਐਮ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਬਾਰੇ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਈਵੀਐਮ ਸਧਾਰਣ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ-ਅਨੁਕੂਲ ਹਨ। ਵੋਟਰ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਈਵੀਐਮ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਉਹ ਧਰਮ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ,

---

25. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਵੋਟ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

76. ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ:

01.05.2024 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੀਵੀਪੀਏਟੀ ਵਿੱਚ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੋਡਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਲੋਡਿੰਗ ਯੂਨਿਟਾਂ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੰਟੇਨਰ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਮੋਹਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨਗੇ। ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੋਡਿੰਗ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਾਲੇ ਸੀਲਬੰਦ ਕੰਟੇਨਰਾਂ ਨੂੰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 45 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸਟਰਾਂਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਾਂਗ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਿਸੇ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਹਰੇਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ/ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 5% ਈਵੀਐਮ ਜ਼ਰੀਏ ਸੜੀ ਹੋਈ ਮੈਮੋਰੀ/ਮਾਈਕਰੋਕੰਟ੍ਰੋਲਰ, ਭਾਵ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ, ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਤਸਦੀਕ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਵੀਐਮ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਨੰਬਰ 2 ਜਾਂ ਐਸ.ਐਲ.ਨੰਬਰ 3, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੋਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ. ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ ਦੁਆਰਾ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਗੇ। ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਕੋਲ ਤਸਦੀਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 7 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਚੋਣ ਅਫ਼ਸਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ, ਤਸਦੀਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੜੀ ਹੋਈ ਮੈਮੋਰੀ/ਮਾਈਕਰੋਕੰਟ੍ਰੋਲਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ/ਅਖੰਡਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਤਸਦੀਕ ਲਈ ਅਸਲ ਲਾਗਤ ਜਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਈਸੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਉਕਤ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਈਵੀਐਮ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਖਰਚੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

77. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, ਜੇ.

1. ਮੈਨੂੰ ਭਰਾ ਮਾਣਯੋਗ ਖੰਨਾ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਰਾਏ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਅਤੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਪਿਛਲਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਠੋਸ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ. 18ਵੀਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਖਰੀ ਪੈਰਾ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਧੇਰੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਲਿਆ ਕੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਾ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ, ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ, ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ 2 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

2. ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਿਜ਼ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਪੂਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ. ਮਾਣਯੋਗ ਖੰਨਾ, ਜੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

3. ਮੈਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲਾਂ/ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 324 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 324 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੋਟਰ ਵੈਰੀਫਿਏਬਲ ਪੇਪਰ ਆਡਿਟ ਟ੍ਰੇਲ 5 ਸਲਿੱਪਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ

---

1. ਈਵੀਐਮ
2. (2000) 8 ਐਸਸੀਸੀ 216
3. ਈਸੀਆਈ
4. ਸੰਵਿਧਾਨ
5. ਵੀਵੀਪੈੱਟ

ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦਾਗ ਮੁਕਤ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੰਭਵ ਹੱਲ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਵਕੀਲ ਕੁਝ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਈਵੀਐਮ ਜ਼ਰੀਏ ਵੋਟ ਪਾਉਣਾ ਫੂਲਪਰੂਫ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਯੂਰਪੀਅਨ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੋਟਿੰਗ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਦੀ ਕਿਸਮ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਈਵੀਐਮ ਜ਼ਰੀਏ ਵੋਟਿੰਗ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ***ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ "ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ"*** ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

4. ਮੈਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2024 ਨੂੰ ਕੁਝ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਣ ਲਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਵਾਪਸੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ, ਬੈਂਚ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਘਾਟ (ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਯੁੱਗ ਦੀ "ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ" ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਅਸਲ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

5. ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਤੁਰੰਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਸਮੂਹਾਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਸਦੇ ਸੁਹਿਰਦ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸੰਭਵ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ, ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਠੇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕਲੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਘੱਟ, ਅਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ (ਅਦਾਲਤ) ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੁਝਾਅ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। "ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ" ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਸਿਰਫ ਈਵੀਐਮ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਲੋਕ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਡੀਕ ਕਰਨਗੇ।

6. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ - ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨੀਵਾਂ - ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹਨ. ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਵਿਘਨ ਵਿਵੇਕ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ, ਨਾ ਤਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵੋਟਰ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ 'ਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਕਵਰ ਮੰਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਖਰਕਾਰ, "ਸਹੀ ਹੋਣ ਦਿਓ" ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸੱਭਿਅਕ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ 'ਤੇ ਕਦੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

7. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਇੱਕ ਔਖਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਘਟੀਆ ਬਿਆਨ ਹੈ; ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 140 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 2024 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਲਈ 97 ਕਰੋੜ ਯੋਗ ਵੋਟਰ ਹਨ, ਜੋ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 10٪ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਵੋਟਰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951[6], ਜੋ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਿਧਾਨਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਤੇ ਗਣਤੰਤਰਕ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹਨ। ਆਰਓਪੀ ਐਕਟ, ਜਿਸ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ/ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਰਤੱਵ, ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਆਰਓਪੀ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਰਵਉੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਕੋਡ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਆਰਓਪੀ ਐਕਟ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਵੋਟਰ ਜਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਹੋਣਗੇ, ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਹੈ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

---

6. ਆਰ.ਓ.ਪੀ. ਐਕਟ

ਗਲਤੀ ਲਈ ਮਾਰਜਨ। ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਲਈ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਗਤੀ ਫੜਦੀਆਂ ਹਨ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਉਲਟ ਫੈਸਲਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕਰੇਗਾ।

8. 2024 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ, ਜੋ 7 (ਸੱਤ) ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 10,00,00,00,00,000 ਰੁਪਏ (ਇੱਕ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਖਰਚ ਹੋਣਗੇ; ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੋਲਿੰਗ ਬੂਥ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਘੋੜਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ; ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੁੰਦਰਬਨ ਦੇ ਡੈਲਟਾ 'ਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੋਟਿੰਗ ਬੂਥ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਸਿਰਫ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਹਨ। ਇਹ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਭਾਰਤ ਲਈ ਵਿਲੱਖਣ ਹਨ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

9. ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਖੇਤਰਫਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 13 ਵਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਜੋ 88,752 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਘਣਤਾ 1028 ਵਿਅਕਤੀ/ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਰਗਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਰਾਜ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਯੂਰਪੀਅਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੂਰਪੀਅਨ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਤੁਲਨਾ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰੇਕ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਲੌਜਿਸਟਿਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਇਸ ਲਈ ਵਿਲੱਖਣ ਹਨ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਉਹ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

10. ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ। ਕਈ ਦੇਸ਼ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡਿਗਰੀ ਵਿੱਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਚੈੱਕ ਐਂਡ ਬੈਲੇਂਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਉਪਾਅ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਸਦੀ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 5 ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨਾ, ***ਐਨ ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ***[7]. ਇਹ ਉਪਾਅ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੈ

---

7. (2019) 15 ਐਸਸੀਸੀ 377

ਮਾਣਯੋਗ ਖੰਨਾ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਜੋਂ।

11. 5 ਈਵੀਐਮ ਵਿੱਚ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪੇਪਰ ਟ੍ਰੇਲ ਨੂੰ ਵੋਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕਵਾਇਦ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ***ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ*** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਇਕ ਸਮਝਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਰਕ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 100% ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੇ।

12. ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਨਾਗਰਿਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ 'ਭਾਰਤ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਜਾਂਚ: ਕੀ ਭਾਰਤੀ ਈਵੀਐਮ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ?' ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀ.ਸੀ.ਈ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਨੰਗੇ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਡੋਮੇਨ ਮਾਹਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਈਵੀਐਮ ਜ਼ਰੀਏ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸੀਸੀਈ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਖੁਦ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਹੈਕਿੰਗ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਹੈ; ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਈਵੀਐਮ ਨੂੰ ਹੈਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਕੇਸ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਆਧਾਰ ਡਰ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੈ. ਜੇ ਸੀਸੀਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਫੇਸ ਵੈਲਿਊ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਈਵੀਐਮ-ਵੀਵੀਪੈਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਹੈਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਪਟਾਰਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ? ਜੇ ਹੈਕਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੋਟਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਆਰਓਪੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 80 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ। ਅਜਿਹੀ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੀੜਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਬਲਕਿ ਵੋਟਰ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 45 (45) ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੈ, ਜੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ

---

8. ਸੀਸੀਈ ਰਿਪੋਰਟ

ਅਦਾਲਤਾਂ ਉਚਿਤ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਨਹੀਂ ਹਨ।

13. ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਦਿ ਸਟੱਡੀ ਆਫ ਡਿਵੈਲਪਿੰਗ ਸੋਸਾਇਟੀਜ਼ - ਲੋਕਨੀਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਭਾਰਤੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਈਵੀਐਮ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਾਰਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕੀ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਵਾਧਾ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਈਵੀਐਮ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਖਰੇ ਉਤਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਧੀ ਹੋਈ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਰਿਪੋਰਟ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

14. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ; ਅਤੇ, ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਪਾਈ ਗਈ ਵੋਟ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

15. ਧਾਰਾ 19 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦਾ 'ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਰਾਜ ਧਾਰਾ 19 (2) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੇ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੋਟਰ 'ਨੀਲਾ ਬਟਨ' ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਾਲੀ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ 7 ਸਕਿੰਟਾਂ ਲਈ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵੋਟਰ ਲਈ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵੋਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

16. ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਨਿਯਮ, 19619 ਦੇ ਨਿਯਮ 49ਐਮ (3) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਚੋਣ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਾਣਯੋਗ ਖੰਨਾ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਨਿਯਮ 49M (3) ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ।

---

9. ਚੋਣ ਨਿਯਮ

ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਪਲ ਭਰ ਲਈ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵੋਟਰ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਵੋਟ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਭਾਵੇਂ 7 (ਸੱਤ) ਸਕਿੰਟਾਂ ਲਈ, ਵੋਟਰ ਦੇ ਇਹ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਵੋਟ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵੀਵੀਪੈਟ ਵਿੱਚ ਲਾਈਟ 7 (ਸੱਤ) ਸਕਿੰਟਾਂ ਲਈ ਚਾਲੂ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ।

17. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਏ) ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦਲੀਲ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ - ਵੋਟਰ ਦਾ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿ ਉਸਦੀ ਵੋਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ - ਕੀ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਉਦੋਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ "ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ", ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ? ਫਿਰ, ਵੋਟਰ ਆਪਣੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਬੈਲਟ ਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗਿਣਤੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੱਕ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੋਟਰ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਇਹ ਜਾਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵੋਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਈ ਗਈ ਵੋਟ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਗਿਣੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਖੁੰਝ ਗਈ ਸੀ। ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਨਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ - ਵੀਵੀਪੈਟ ਵਿੱਚ, ਪੋਲਿੰਗ ਬੂਥ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਵੋਟਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਚੋਣ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮ 17ਏ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵੋਟਰ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵੋਟਰ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਬਟਨ ਦਬਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਕ੍ਰੀਨ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਬੀਪ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ, ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਫਾਰਮ 17 ਸੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ, ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਤੀ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਮ 17 ਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੋਲ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁੱਲ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 56 ਡੀ (4) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਕੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਵੋਟਰ ਬੈਲਟ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀਵੀਏਪੀਟੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬੇਮੇਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਯਮ 49 ਐਮ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ, ਅਜੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਨਿਯਮ 56-ਡੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਕ ਹੋਰ ਉਪਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਤੇ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਵੋਟ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਚੈੱਕ ਐਂਡ ਬੈਲੇਂਸ ਦੀ ਇੱਕ ਸਖਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ. ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਹੈ, ਧਾਰਾ 19 (1) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੋਟਰ ਦੇ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵੋਟ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

18. ਗਣਤੰਤਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 70 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ 'ਤੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਸਿਹਤਮੰਦ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸ਼ੱਕ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਟਕਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨਾ ਤਾਂ ਇਹ ਦਿਖਾ ਸਕੇ ਹਨ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ਼ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ 100٪ ਵੀਵੀਪੈਟ ਪਰਚੀਆਂ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਏ ਹਨ।

19. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ ਗਲਤ ਹਨ। ਪੇਪਰ ਬੈਲਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ, ਤਕਨੀਕੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ 100٪ ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਔਖੇ ਕੰਮ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾਉਣਾ ਮੂਰਖਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਨ।

20. ਦੋ ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਮੁੱਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਖੰਨਾ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

21. ਪਹਿਲਾ ਮੁੱਦਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਯੋਗਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬ 'ਨਹੀਂ' ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

22. ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਅਸਲ ਖਤਰਾ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

23. ਧਾਰਾ 32 ਜਾਂ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਦਭਾਵਨਾ, ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੀ, ਜਾਂ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰਿੱਟ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32/226 ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਸਧਾਰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਾ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਹਲਕੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ / ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਉਲਟ ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੇੜੇ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਲ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਿਤ ਖਤਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

24. ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

25. *ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਕਾਲਜ, ਬਠਿੰਡਾ ਬਨਾਮ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ* [10] ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

5. [...] ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਧਮਕੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੇ।

26. *ਆਦਿ ਸਾਈਵਾ ਸ਼ਿਵਚਾਰੀਅਰਗਲ ਨਾਲਾ ਸੰਗਮ ਬਨਾਮ ਵਿੱਚ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ* [11] ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ ਆਯੋਜਿਤ:

"12. [...] ਰਿੱਟ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਸਲ ਪੱਖਪਾਤ ਅਤੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ, ਜੇ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

27. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦਾ ਅਸਲ ਅਤੇ ਖਤਰਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਸ਼ੰਕੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

28. ਸਿਰਫ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਕਿ ਈਵੀਐਮ ਜ਼ਰੀਏ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ 100% ਵੀਵੀਪੈਟ ਸਲਿੱਪਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਜਨਮ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੂਹ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

---

10. [1971] ਸਪ. 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 677: (1971) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 261

11. [2015] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1110: (2016) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 725

ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਇੱਕ ਠੋਸ ਖਤਰਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਮਨਮਾਨੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਲਈ ਅਸਲ ਖਤਰੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਾ ਮੰਨਕੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਜਨਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਦੋਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ।

29. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਛੂਹਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

30. ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 32 ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ V। ਵਿੱਚ "ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬੇਲੋੜੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਨਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 11 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ

31. ਦਰਯਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ. ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 12, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦਾ ਨਿਯਮ ਸਿਰਫ ਤਕਨੀਕੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਨਵੇਂ ਆਧਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੀ ਬਾਰ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ:

> "31. [...] ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਮਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਅਸਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਹਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਆਧਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ।

32. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਕਲਾਸ 2 ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਫਸਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। v. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤ

---

12. [1962] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 574: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1961 ਐਸ. ਸੀ. 1457
13. [1962] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 574: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1961 ਐਸ. ਸੀ. 1457

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

35. [...] ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੇਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗੀ ਗਈ ਰਾਹਤ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਰਾਜ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਤਿਮ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ [ਦਰਯਾਓ ਬਨਾਮ ਕੇਸ ਵਿੱਚ। ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ](#) [(1962) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 574: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1961 ਐਸ. ਸੀ. 1457]ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਗਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਲਈ ਰੈਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਚਰਿੱਤਰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ ਜਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ [...]

33. ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰੇਸ ਜੁਡੀਕਾਟਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਲਝ ਗਏ ਹਨ. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਾਫ਼ੀ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਖਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਚਕਦਾਰ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਰਗਾਮੀ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

34. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮਿਆਰ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਨਤਕ ਭਲੇ ਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ. ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਵਾਈਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ।

35. ਈਵੀਐਮ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਵਾਧੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਪਏਗਾ। ਕਾਗਜ਼ੀ ਬੈਲਟ ◌ਾਂ ਜਾਂ ਈਵੀਐਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਕਲਪ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਉਪਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

36. ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਤੁਲਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਬੇਲੋੜਾ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਾਰਥਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਇੱਕ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਰ ਰਚਨਾਤਮਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ.

37. ਚਾਹੇ ਉਹ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਹੋਵੇ, ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਚੋਣ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਹੋਵੇ, ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਅਭਿਆਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਸੁਧਾਰ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਰਥਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਡੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਹਰੇਕ ਥੰਮ੍ਹ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਲਚਕੀਲਾ ਹੈ।

38. ਮੈਂ ਇਸ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਫਤਵਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਅਤੇ ਗਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੋਟਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਰਲੇਖ *ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:*

ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016